

Ο ΠΟΛΥΡΙΖΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΥΒΛΑΣΤΟΣ ΜΙΜΗΣ ΣΟΥΛΙΩΤΗΣ

"Περιηγητικές αρπαχτές στον βίο και το έργο ενός δασκάλου των ορίων"

Καλησπέρα σας,

Κατ' αρχάς θέλω να συγχαρώ για την πρωτοβουλία και να ευχαριστήσω θερμά τους υπευθύνους της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης της Φλώρινας και την οικογένεια του Μίμη Σουλιώτη για την πρόσκληση.

Είμαι πολύ χαρούμενη που είμαι στη Φλώρινα, ανάμεσά σας ...

(Αφενός, η πρόσκληση) είναι τιμητική, (κι εδώ είναι το αντικειμενικό του πράγματος) γιατί ο Μίμης Σουλιώτης υπήρξε μια μεγάλη προσωπικότητα των γραμμάτων μας. **(Αφετέρου, η πρόσκληση)** με συγκινεί βαθύτατα (κι εδώ είναι το υποκειμενικό στοιχείο) διότι ο Μίμης Σουλιώτης σήμανε την επανεκκίνησή μου, το προσωπικό, ποιητικό μου restart, γεγονός για το οποίο θα είμαι αιωνίως ευγνώμων.

Ο Σουλιώτης, πιθανώς όχι για όλους, αλλά για αυτούς που έχουν μάτια ασκημένα, "αθλητικά", υπήρξε ένας εντυπωσιακός άνθρωπος.

Πολύριζος –γεννήθηκε στην Αθήνα, σπούδασε στη Θεσσαλονίκη αλλά αντλεί την καταγωγή του από την παλαιά, νέα και χαμένη Ελλάδα, την Πελοπόννησο, το Σούλι, το Μοναστήρι, τη Σμύρνη. Από νωρίς μόνος και αυτάρκης αλλά όχι ορφανός –μην ξεχνάμε ότι ορφανοί είναι όσοι δεν ζωντανεύουν τους προγόνους τους (Αθήνηθεν, 53) όπως μας λέει ο ίδιος σε ένα ποίημά του–, βρήκε τον μεσημβρινό του βορειοδυτικά, στη Φλώρινα, στο χιόνι, να μη λιώνει η ψυχή του νότια, αλλά να αρτιώνεται από λευκές νιφάδες.

Ακόμα και σήμερα, 50 περίπου χρόνια αφ'ότου αποφοίτησε το αγαπημένο παιδί του Γ. Π. Σαββίδη από τη φιλοσοφική της Θεσσαλονίκης, πολλοί αναρωτιούνται γιατί αυτός ο τόσο καλός φιλόλογος επέλεξε την ακριτική και τζαναμπέτισσα Φλώρινα για να ζήσει και να δημιουργήσει.

Και όμως...

Ο ακομπλεξάριστος και έκκεντρος δάσκαλός μου απέδειξε ότι η επαρχία δεν είναι καταδίκη αλλά **αντιθέτως** μπορεί να είναι ευλογία για να δημιουργήσει κάποιος αγαπητικές σχέσεις, καλή οικογένεια και έργο που δεν ενδίδει στις ασυλίες και τις πατρωνίες του κέντρου αλλά είναι μοναχικό, ενίοτε αποσυνάγωγο και πάντα ανεξάρτητο.

Είπα πολύριζος—ως εκ τούτου και πολύβλαστος. Ο Μίμης Σουλιώτης, εκτός από τις προσωπικές ιδιότητές του, είχε πολλές άλλες που άπτοντο του επαγγελματικού και δημόσιου βίου.

Εκδότης εφημερίδων, συνεκδότης περιοδικού, οργανωτής Φεστιβάλ, ερασιτέχνης τυπογράφος και βιβλιοδέτης, επιμελητής και υπεύθυνος εκδόσεων, διευθυντής κι υπεύθυνος βιβλιοθηκών, λαμπρός δημοσιολόγος και αρθρογράφος... υπεύθυνος πολλών πολιτιστικών δράσεων, προεξαρχουσών εκείνων που οργάνωσε το 1997, όταν η Θεσσαλονίκη είχε ανακηρυχθεί πολιτιστική πρωτεύουσα της Ευρώπης.

Σ' αυτό το τελευταίο, θα σταθώ λίγο...

Η καινοτόμος και πρωτοποριακή διάθεσή του σε αυτές τις εκδηλώσεις του 1997, ήταν, όπως εύστοχα παρατηρεί ο καθηγητής και συνεργάτης του, Τριαντάφυλλος Κωτόπουλος, «στο όριο» απαγγελίες σε μέσα συγκοινωνίας, στους δρόμους, actionpoetry, λογοτεχνία ζωντανή, επιτελεστική (προτού ο όρος και, κυρίως, η πρακτική της επιτέλεσης γίνει μόδα...). Μέχρι που τύπωσε μια ετερόκλητη ανθολογία στίχων, ρήσεων κ.ά. με τίτλο «Λογοτεχνία ή θάνατος», που διανεμήθηκε (δωρεάν) για να χρησιμοποιηθεί ως χαρτί περιτυλίγματος στην κεντρική αγορά. Εννοείται ότι οι περί ηθικής λαλούντες προχώρησαν σε καταγγελίες στον Τύπο και το ραδιόφωνο για περιφρόνηση της ποίησης («Η ποίηση στα ψαράδικα...»).

Βασική του ιδιότητα ήταν η διδακτική. Ο Σουλιώτης δίδαξε, ως καθηγητής, λογοτεχνία εκτός από τη Φλώρινα σε διάφορα πανεπιστήμια. Ίδρυσε το πρώτο μεταπτυχιακό τμήμα Δημιουργικής Γραφής. Ένα έργο ζωής. Δάσκαλος περίφημος. Εύστοχος, ευθύβολος, λακωνικός με μια βραδύτητα φωνής που δεν επικάλυπτε την ευκινησία του πνεύματος. Δίδασκε και διά του βλέμματος, ακόμα και διά της σιωπής. Μας έμαθε πολλά –και όλα χωρίς τις αγκυλώσεις της υψηλής θεωρίας. Μας δίδαξε ότι η σοβαροφάνεια και η καινοθηρία στη λογοτεχνία είναι βαρετές και ότι πρέπει να αντιμετωπίζουμε τη γραφή χωρίς έπαρση, σαν να κάνουμε μια χειρωνακτική δουλειά.

Αφήνω τελευταίο τον ποιητή Μίμη Σουλιώτη· έναν ποιητή της περίφημης γενιάς του '70, που, εάν ζούσε στον καυτό πυρήνα του λογοτεχνικού δούναι λαβείν, εάν σύχναζε στα Εξάρχεια και στο dolce (φιλιον, σημερα) στη Σκουφά, πιθανόν να ήταν περισσότερο προβεβλημένος. Μετά τις νεανικές συλλογές *Σβούρα* και *Ποιήματα εν*

Παρόδω, στις αρχές της δεκαετίας του '70, ο Σουλιώτης μάς επανασυστήνεται ποιητικά με τη συλλογή του *Βαθιά Επιφάνεια*, το 1992.

Το ποιητικό έργο του Μίμη Σουλιώτη είναι:

1. **Ρυθμικό** (και κάποιες φορές με μέτρο), αν και πεζολογεί σε βαθμό «περιπατητικό».
2. **Διαλυτικά ειρωνικό**, με μια ειρωνεία ιδιοσυγκρασιακή, που κινείται από την επιφάνεια στο βάθος και αποδομεί τη σπουδαιοφάνεια και τους φορείς της (ποιητές, κριτικούς, θεωρητικούς πάσης φύσεως... και άλλους). Οι στίχοι του λογοπαίζουν, υπαινίσσονται, αποδομούν τα περί ιερότητας στην ποίηση (μάς καθιστά σαφές ότι δεν υπάρχουν ιερότητες).
3. **Μαστορικά παρωδιακό**, τα *Ποιήματα εν Παρόδω* πρέπει να διδάσκονται, εκτός των άλλων, στην ενότητα Παρωδία της Νεοελληνικής λογοτεχνίας.
4. **Πραγματολογικό-κυριολεκτικό**. Ο Μίμης Σουλιώτης αγαπάει τα realia. Αγαπάει τα ονόματα πραγματικών ανθρώπων, τόπων, δρόμων, αγαπάει την κυριολεξία. Φυσικά και την προκρίνει έναντι της μεταφοράς.
5. **Ιστορικό**, δεδομένου ότι το βουητό της ιστορίας του 20^{ου} αιώνα, ειδικά του εμφυλίου, κατεβαίνει από τα βουνά της Δυτικής Μακεδονίας και διαχέεται σε αρκετά ποιήματά του
6. **Γλωσσικά πανθεϊστικό**, γιατί η γλώσσα του, αν και δομείται από καθημερινά, απλά υλικά, διεγείρεται από παρεμβολές λέξεων λόγιων, αρχαίων, λαϊκών, σλαβικών (οντέφορμε, λιούμπα, πικτσιορίνες), λατινικών, ιδιωματικών από τη Βόρειο Ελλάδα και από την Κύπρο (άσιλα, τζιαί, αφκά, επήεν, αγρίνι), αγγλικών ελληνοποιημένων και ξένων,

λειτουργώντας ανοικειωτικά. Ο Σουλιώτης μάς δίνει μια γλώσσα πλατιά, κοσμοπολίτικη, χωρίς όρια και αποκλεισμούς.

7. Ερωτικά πολύτροπο, κυρίως όμως γήινο/απτικό, ρεαλιστικό, ενίοτε και χιουμοριστικό

*Γράφω στίχους πρώτ' απ' όλα
για ν' ανέβω στην εκτίμησή σου,
καθένας ανεβαίνει πάνω σου
όπως μπορεί. (Περί ποιητικής, σελ. 36)*

8. Δημόσιου ήθους, γιατί πιστεύει πως η ποίηση δεν πρέπει να παράγεται υπό συνθήκες απομόνωσης και αναχωρητισμού· είναι μια κοινωνική πράξη μέσω της οποίας ο ποιητής συγχρωτίζεται με τον κόσμο και επηρεάζεται απ' αυτόν, είναι μια διαδικασία ζύμωσης με το κοινωνικό, μια ενέργεια που διαρκώς μεταβαίνει στοάλλον

*Δεν είμαι το ανθεκτικό είδος
να σαλιαρίζω με την ομορφιά σαν κάτι
που πέρα ως πέρα βρέχει:
Μ' επηρεάζουν τα επίκαιρα. (ρμδ')*

9. Βιωματικό και καθημερινό. Για τον Μ. Σουλιώτη ό,τι αξίζει να γίνει ποίηση είναι η όσμωση με την καθημερινότητα, η πρωτογενής ανθρώπινη ύλη, ο βιωμένος χώρος· το μικρό, το ευτελές, το καθημερινό παρεισφρέουν στα ποιήματά του όχι ως στοιχεία επικουρικά του βασικού θέματος αλλά ως η βασική αρχιτεκτονική σκαλωσιά – μην ξεχνάμε ότι η επιφάνεια είναι το βάθος – στην οποία οικοδομείται η ποιητική του φιλοσοφία. Η ζωή, η πράξη της ζωής, υπερτερεί της ποίησης – όπως γράφει στα *Αυγά Μάταια*,

*«Η ποίηση πάντα
θα προπορεύεται απ' την πράξη»
είπε ο Ρεμπό.
«Το πολύ σα σκιά της·
σκίστηκες στην απροσεξία»,
του λέω, άλλος πάλι εγώ. (18)*

10. Μεταγλωσσικό και μεταποιητικόδιότι ο ποιητής μας στοχάζεται για τη γλώσσα μέσω της γλώσσας και για την ποίηση μέσω της ποίησης. Θα μπορούσε να είναι ένας ολοκληρωμένος θεωρητικός της λογοτεχνίας με την έννοια ότι η ποιητική του θεωρία, εν είδει μανιφέστου, κατατίθεται με περιεκτικότητα και σαφήνεια στο έργο του. Είναι από τους λίγους ποιητές της γενιάς του, ο οποίος καταθέτει στους στίχους του εμπεριστατωμένα και λεπτομερώς το ποιητικό του όραμα.

11. Ευφυές και απολαυστικόγιατί ο ποιητής καταθέτει τη σοβαροφάνειά του (έτσι κερδίζει άλλωστε σε σοβαρότητα), το βλέπει εξ αποστάσεως και γελάει· χαίρεται κανείς να το διαβάσει.

12. Το ποιητικό έργο του Μίμη Σουλιώτη είναι έργων στιγμών και των λέξεων.Ο Μ. Σουλιώτης κάνει ποίηση ό,τι αγαπάει: την καθημερινότητα, τα Βαλκάνια, τη Φλώρινα, την ιστορία, την οικογένεια, τη Μεκάση, τον Μπαχ, τους φίλους, το ποδόσφαιρο, τη γλώσσα και τις λέξεις· την ίδια την ποίηση.

Θα τελειώσω με μια εικόνα και ένα ποίημα. Στη χθεσινοβραδινή μου βόλτα στον Σακουλέβα, όπου *λαμπρά μαβιά, και κίτρινη όχθη· όλα ωραία και μεγάλα φωτισμένα.* Όλα μέσω του Καβάφη – του δασκάλου του – παρέπεμπαν στον Μίμη Σουλιώτη – τον δάσκαλό μου.

